

D ů v o d y:

Jest plně souhlasiti s právním názorem odvolacího soudu, že v souzeném případě šlo o kup na zkoušku ve smyslu čl. 339 obch. zák. Stačí v tom směru poukázati ke správným důvodům napadeného rozsudku. Než i koupě na zkoušku, podmíněná tím, že kupitel zboží schválí, jest smlouvou, z níž pro obě strany vcházejí práva a závazky. Podle dopisu ze dne 5. července 1928 a závěrečného listu ze dne 7. července 1928 objednala žalobkyně u žalované asi 10.000 kg horské mateřské malinové šťávy, konservované kyselinou mravenčí po 6 Kč za 1 kg s výhradou, že bude spokojena se vzorkem. Žalovaná byla povinna zaslati žalobkyni prozatím vzorek objednaného zboží a žalobkyně měla se o něm včas (čl. 339 obch. zák.) vyjádřiti, zda se jí zboží hodí, čili nic. Žalovaná byla by vyhověla svému závazku jen tehdy, kdyby byla zaslala vzorek obchodního zboží takové povahy a jakosti, kterou při nejmenším nutno u zboží bez bližšího smluvního určení povahy a jakosti již po zákonu předpokládati, totiž obchodní zboží prostředního druhu a prostřední jakosti (čl. 335 obch. zák.). Kdyby mělo býti zůstaveno žalované na vůli, by zaslala vzorek zboží po případě bezcenného neb jako obchodní zboží vůbec neupotřebitelného, o němž by již předem věděla, že je žalobkyně přijmouti nemůže, ba že by je snad ani do prodeje dáti nesměla, přičilo by se to nejen právní povaze smlouvy vůbec, nýbrž i zásadě důvěry a víry v obchodě. I při koupi na zkoušku počítají strany z pravidla spíše s tím, že k uskutečnění dodávky dojde, a podle toho se zařizují a jen z opatrnosti volí tuto formu, která však nemá býti jen prázdou formou, nýbrž vážným právním jednáním (srovnej úvahy ve Staubově komentáři k obchodnímu zákonu, druhý svazek, u § 382 str. 1169 a násl.). Nelze proto sdíleti právní názor odvolacího soudu, že jest úplně bez významu, že, pokud se týče z jaké příčiny zasláný vzorek neodpovídal zboží středního druhu a střední jakosti. Kdyby bylo správným, že zboží, jehož vzorek žalovaná zaslala, bylo staré, pokažené a padělané, jak tvrdila žalobkyně, a že žalovaná odepřela v dodatečně lhůtě zaslati vzorek zboží bezvadného, bylo by to porušením smlouvy se všemi zákonnými důsledky. Poněvadž se nižší soudy, vycházejíce z jiného právního názoru, neobíraly vůbec okolnostmi v tomto směru rozhodnými, zůstalo řízení kusým a nezbylo, než aby oba rozsudky byly zrušeny a věc byla vrácena procesnímu soudu.

Čís. 9718.

Zadržovací právo přísluší jen držiteli bezelstnému.

Šlo-li o kupní smlouvu vázanou odkládací výminkou, že ji Státní pozemkový úřad schválí, a výminka se nesplnila, nebyl kupitel bezelstným držitelem ani v období, co výminka byla nerozhodnuta.

(Rozh. ze dne 11. března 1930, R II 25/30).

Proti žalobě vlastníka statku na žalované Karla H-a staršího a Karla H-a mladšího o vyklizení statku, ježto ho drží bez právního důvodu, namítli žalovaní kromě jiného i zadržovací právo pro náklady učiněné na statek. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby a uvedl v otázce, o niž tu jde, v důvodech: Podle § 471 obč. zák. přísluší sice tomu, kdo jest povinen vydati věc, právo si ji zadržeti k zajištění svých dospělých pohledávek, avšak podle § 1109 obč. zák. nepřísluší pachtýři právo zadržovací na věc samu. Předpisuje-li zákon, že pachtýř nemá zadržovací právo na věc samu, jest obdobně souditi, že tím méně právo zadržovací na věc samu přísluší osobám, jež by věc držely bez právního důvodu, jak tomu jest v souzeném případě u žalovaných. Ostatně podle § 1040 obč. zák. držitel, kterého jest posuzovati jako obmyslného, nemá vůbec ani nárok na náhradu nákladů na věc, tudíž ani nárok na právo zadržovací. Poněvadž v souzeném případě k bezelstné držbě žalovaným schází důvod, nemají již podle tohoto zákonného ustanovení zadržovací právo. O d v o l a c í s o u d zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvému soudu, by, vyčkaje pravomoci, ji znovu projednal a rozhodl. D ů v o d y : Není správné, vyvozuje-li procesní soud z § 1109 obč. zák., že zadržovací právo žalovaným nepřísluší, ježto jde při pachtu o zvláštní výjimku ze všeobecného pravidla možnosti zadržení podle § 471 obč. zák., které výjimky nemůže zničit. Nehledíc k tomu, že pro souzený případ zadržovací právo vyplývá i z doslovu § 877 obč. zák. (Slova »musí naproti tomu vrátiti«). Nesprávný jest i názor odpůrců odvolatelů, že podle dosavadních přednesů stran šlo o nemovitosti vzaté v uschování žalovanými. Ježto se procesní soud vzhledem na svůj odchylný názor nezabýval otázkami, zda odvolatelé učinili skutečně náklad na nemovitosti a v jaké výši a nezjistil, zda a od kdy odvolatelé jsou držiteli bezelstnými či obmyslnými, po případě, kdy přestali býti držiteli bezelstnými a kdy náklady byly činěny v poměru k tomuto okamžiku, nebyly v první stolici skutečností, které se zdají odvolacímu soudu býti rozhodnými, vzaty na přetřes.

N e j v y š š í s o u d zrušil napadené usnesení a uložil odvolacímu soudu, by, nepřihlížeje k důvodům, z nichž zrušil rozsudek prvního soudu, po případném dalším jednání znovu rozhodl.

D ů v o d y :

Žalovaní uplatňují zadržovací právo z důvodu nákladů na věc. Zadržovací právo přiznává však zákon jen držiteli bezelstnému, neboť jen § 334 obč. zák., jenž jedná jen o bezelstném držiteli, odkazuje co do jeho zadržovacího práva na kapitolu o právu zástavním, t. j. na § 471 obč. zák., upravující zadržovací právo, kdežto, co se týče držitele obmyslného, jest tento v § 336 obč. zák. co do nákladů na věc odkázán jen na předpisy o nezmocněném jednatelství, na §§ 1035—1040 obč. zák. Aby bylo lze rozhodnouti, zda žalovaným přísluší zadržovací právo, jest napřed vyřešiti otázku, zda jsou žalovaní držiteli bezelstnými. Držba může postrádati platný důvod, (§ 316, 317 obč. zák.) přes to však

může býti bezelstná, jak § 326 výslovně zjišťuje, naopak může držitel míti platný důvod, držbu pořádnou, nicméně může býti přes to držitelem obmyslným. Podle § 326 obč. zák. jest bezelstným držitel, jsou-li tu okolnosti, z nichž důvodně soudí, že věc, kterou drží, jest jeho, že mu náleží; obmyslným naopak tehdy, ví-li nebo musí-li se při náležité pozornosti (náležitém všímání si a uvažování okolností) domnívati (§ 368 »může«), že věc jest cizí, že náleží jinému. Tak zejména může býti bezelstným držitel, jenž má jen t. zv. důvod domnělý (putativní), jehož ve skutečnosti není, tak na př., má-li mylně za to, že věc patří do pozůstalosti, jejímž jest dědicem, kdežto ve skutečnosti věc do pozůstalosti nepatří, takže jeho dědický důvod k této věci, závěť neb zákon (podle toho, zda je to dědic ze závěti či ze zákona) jest jen domnělý, ve skutečnosti neexistující. Naopak může tu býti platný důvod a držba přesto obmyslná, na př. koupí-li kdo věc a smlouva kupní je platná, má sice platný důvod, avšak, ví-li nebo z okolností při náležité úvaze věděti aneb aspoň důvodně podezření čerpati musí, že věc nenáleží prodávajícímu, nýbrž osobě třetí, — jest přes to držitelem obmyslným. Jak se to má s otázkou bezelstnosti držby u žalovaných? Jak žalovaní sami udávají, koupil sporné nemovitosti Karel H. starší smlouvou ze dne 5. neb 6. listopádu 1927, nebo jak v odvolání udali smlouvou ze dne 22. listopádu 1927, kdežto žalobce udával jako kupitele nemovitostí žalovaného Karla H-a mladšího, což však jest v otázce bezelstnosti jejich držby zcela lhostejné. Poněvadž šlo o nemovitosti zabrané, bylo třeba k platnosti smlouvy, by byla schválena Státním pozemkovým úřadem (§ 7 nový doslov zák. zák.). To žalovaní dobře věděli, jakž vyplývá z jejich přednesu, že žalovaný Karel H. starší naléhal na Jaroslava P-a, by smlouva byla Státním pozemkovým úřadem schválena a by pro něho právo vlastnické v knihách bylo vloženo, že Jaroslav P. sepsal a podal žádost o schválení k Státnímu pozemkovému úřadu ze dne 21. prosince 1927, že však dosud Státním pozemkovým úřadem schválena nebyla. K tomu jest doložiti, že podle § 18 a) záb. zák. plnění smlouvy o zcizení zabraného majetku jakož i přijetí plnění před schválením smlouvy Státním pozemkovým úřadem jest nejen nedovolené, nýbrž přímo trestné. Šlo tedy o kupní smlouvu vázanou odkládací výminkou, že ji Státní pozemkový úřad schválí, tato výminka se však nespĺnila, ježto Státní pozemkový úřad výnosem ze dne 10. ledna 1929 schválení odepřel. Sluší tedy, v otázce bezelstnosti žalovaných, rozeznávati dvojí období: období, kdy výminka byla nerozhodnuta, a období po odepření schválení, jímž nastala jistota, že se výminka nespĺní. Avšak ani co se týče doby, kdy výminka ještě nebyla rozhodnuta, nelze o bezelstném přesvědčení žalovaných, že nemovitosti jsou jejich (t. j. toho z nich, kdo kupní smlouvu uzavřel, ať již to byl starší nebo mladší) mluvíti, neboť to byla doba nejistoty, doba pouhé jejich naděje na nabytí (§ 696, 699, 897 obč. zák.). Museli počítati s možností, že smlouva schválena nebude, že se jejich naděje na platné nabytí shroutí. Avšak takový stav nejistoty není stavem bezelstnosti, která právě naopak vyžaduje, by držitel byl o svém právu pevně (byť i mylně) přesvědčen,

by neměl o něm pochybnosti, podezření co do platnosti jeho nabytí (§ 326, 362 obč. zák.), naopak takový stav nejistoty jest stavem pochybnosti, stavem obmyslnosti. Lze snadno provést zkoušku správnosti tohoto náhledu. Předně: Po doručení žaloby klade § 338 obč. zák. držitele bezelstného zásadně na roveň obmyslnému. Proč? Zřejmě jen proto, že držitel, obdržev žalobu jiného nápadníka držby, nemůže nikdy s jistotou předvídati, zda spor vyhraje, musí nutně dáti místa pochybnostem a tyto pochybnosti jsou to právě, jež mu odnímají povahu bezelstného držitele. Za druhé: Bezelstný držitel nabývá podle § 330 obč. zák. neodvolatelně plodů již oddělených, pokud se týče užitků již vybraných, a nemusí je nahrazovati, avšak nedá se mysliti a jest to přímo protimyslné, by si kupitel, jenž koupil pod odkládací výminkou, jemuž však byla nemovitost hned při smlouvě, tedy před splněním podmínky, v důvěře v její splnění odevzdána, směl, když se pak výminka nesplní, ponechati bez náhrady plody v mezičase sklizené neb nájemné v mezičase vybrané, naopak jest zjevno, že to musí mezi stranami býti vyúčtováno; podržeti mohl by si takový držitel plody neb užitky ty bez náhrady jen na základě zvláštní úmluvy mezi stranami. Nebyl-li však držitelem bezelstným ten z obou žalovaných, jenž nemovitosti pod výminkou schválení Státním pozemkovým úřadem koupil, tím méně mohl jím býti druhý žalovaný, jenž nekoupil, neboť nemá vůbec nic, oč by mohl opřítí své mínění, že nemovitostí těch nabyt a že se staly jeho. Co se však týče doby po nastalé jistotě, že se podmínka nesplní, tedy od odepření schválení Státním pozemkovým úřadem, jest zjevno, že se naděje nabytí, kterou kupující posud měl, shroutila, pochybnost a nejistota přešla v bezpochybnou jistotu, že se nabytí již neuskuteční, a jest tedy držba žalovaných od té doby tím vědoměji neoprávněná. Žalovaní jako držitelé obmyslní nejsou oprávněni uplatňovati zadržovací právo z důvodu nákladů pro věc, netřeba tedy náklady ty v tomto sporu zjišťovati, nýbrž mohou si je uplatňovati jen podle zásad o jednatelství bez příkazu proti tomu, v jehož zájmu jednali, kdo proti nim byl v poměru příkazce, a jen zvláštním sporem, v němž by vystoupili jako žalobci. Podle toho odpadá důvod, pro který odvolací soud rozsudek prvního soudu zrušil a nařídil doplnění řízení.

Čís. 9719.

Pro nárok na náhradu škody proti obci, ježto obec jako vlastnice stoky neudržovala ji v bezvadném stavu, jest přípustným pořad práva.

(Rozh. ze dne 13. března 1930, R I 77/30).

Žalobkyně domáhala se na Pražské obci náhrady škody, již utrpěla tím, že za lijáku vnikla z uliční stoky následkem jejího ucpání voda do dílny žalobkyně a ji zatopila. K námitce nepřipustnosti pořadu práva